

36

GONDOLAT

KÖZÉRDEKŰ HETILAP.

T A R T A L O M:

B. J.: KÖNYÖRTELEN TISZTOGATÁST KÉRÜNK. —
TURCSÁNYI ISTVÁN: KRITIKÁTLAN KORUNK. — BUDA-
PEST A MAGYAR FŐVÁROS. (R-w.) — MÁRKUS
LÁSZLÓ: A MAGYARSÁG SZINHÁZA. — KERECSENY
JÁNOS: MEGYEK. (Vers.) — SZ.P.: HOGYAN SZÖKTEM
KI AUSZTRIÁBA? — KIK CSINÁLTÁK NÉMETORSZÁG-
BAN A FORRADALMAT? (-x.): — AKTUÁLIS PROB-
LÉMÁK. — HERCZ IMRE ÉS SZÉP LAJOS RAJZAI.

B U D A P E S T
1919. NOVEMBER 1.
I. ÉVF. 4. SZ.
ELŐFIZETÉSI DIJ EGY ÉVRE: 100 KORONÁ.

GONDOLAT

TARTALOM: B. J.: Könyörtelen tisztogatást kérünk. — Turcsányi István: Kritikátlan korunk. — Budapest a magyar főváros. (R-w.) — Márkus László: A magyarság színháza. — Kerecseny János: Megyek. — Sz. P.: Hogyan szöktem ki Ausztriába? (Naplótöredék). — Kik csinálták Németországban a forradalmat? (-x). — Aktuális problémák: A munkafegyelem. A bérek kialakulása. — Hercz Imre és Szép Lajos rajzai.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII. ker., Horánszky-utca 20.
Előfizetési ár: egy évre 100 kor., félévre 50 kor., negyedévre 25 kor.

OLVASÓINKHOZ!

A Gondolat teljesen rejtünk kívül álló okok miatt a rendes időben nem jelenhetett meg. Amidőn emiatt olvasóink szives elnézését kérjük, egyben már most jelezzük, hogy az ilymódon elmaradt lapszámot később egy a szokásosnál terjedelmesebb lapszámmal fogjuk pótolni.

Öntudatos keresztény magyar Ön? Tisztában van a tisztességes és megbízható sajtó jelentőségével? Ha igen, akkor haladéktalanul fizessen elő a keresztény magyarság harcos hetilapjára, a

„GONDOLAT”-ra,

amely hétről-hétre érdekes cikkekben, riportokban számol be a hét aktuális eseményeiről és amely meg nem alkuvó hűséggel harcol a dolgozó keresztény milliók uralmáért.

Kérjen mutatványszámot!

Keresztény férfiak és nők, kik lapárusítással foglalkozni óhajtanak, jelentkezzenek lapunk kiadóhivatalában. ≡

**Hirdetéseket felvesz a kiadóhivatal: Budapest, VIII., Horánszky-utca 20.
A kiadóhivatal főnöke: O l a s z J e n ő dr.**

4. sz.
I. évfolyam.

Gondolat

1919
november 1.

Közérdekű hetilap.

Felelős szerkesztő:
Barka József.

Könyörtelen tisztogatást kérünk!

Mindazok, akik csak ökölbeszorított kézzel szemlélték azt a briganti gazdálkodást, amelyet itt a kommunizmus nevében műveltek a minden gázságra kapható kazár csirkefogók, joggal számíthattak arra, hogy a jogrend visszaálltával az öntudatra ébredő nemzet haragja viharként el fog söpörni mindenkit, aki résztvett a nemzet elárulásában és meggyalázásában. Joggal számítottunk arra, hogy a magyar közéletből, a sajtóból, az iskolából, a hivatalokból és bankokból, egyszóval mindenünne, ahol ezentul még sokkal nagyobb mértékben, mint eddig, csak megbízható magyar emberek foglalhatnak helyet, ki fogják telepíteni az oda nem való, veszélyes elemeket. Azt hittük, hogy egy alapos tisztogatás fog kezdődni az egész vonalon, hogy a labilis erkölcsű és magyar faji szempontból megbizhatatlan egyéneket ki fogják seperni a nekik nem való állásokból. Annnyival is inkább reméltük ezt, mert hiszen láttuk és látjuk, hogy milyen sok derék magyar ember lézeng kö-

zöttünk munka és kenyér nélkül, tudtuk és tudjuk, hogy háborut járt, agyongyötört és halálra kinzott magyar fiatalemberek százai és ezrei állanak a közelgő keserves tél előtt minden kereset nélkül. Ellenben hajlékony „elvü“, konjunkturás urak, akik most hirtelen nemzetiszinüre mázoltatták a cégtáblát, kitünő pozíciók biztos fedezékeiben meglapulva, megújult reménységgel végzik az „ujjáépítés“ munkáját.

Le kell szögeznünk azt a tényt, hogy a dolgozó keresztény milliók türelme fogytán és a kormánynak sürgősen cselekednie kell. Ezek a folytonos politikai tanácskozások, komoly és határozott cselekvés helyett, már kezdenek utálatossá válni. Cselekedjék a kormány gyorsan, határozottan, erélyesen. Addig nem lesz egészséges a magyar társadalom organizmusa, ameddig el nem távolítják belőle a mérges, fertőző anyagokat. Addig nem ér semmit a folytonos tanácskozás, nem használ az egész toldozó-foltozó

GONDOLAT

munka, ameddig ki nem billentik állásaikból a forradalmi szellemű új magyarokat. De meg kell jegyeznünk, hogy mi tisztogatást kérünk és nem üldözést. Mi tiltakoznánk ellene legerélyesebben, ha bárkit az ő meggyőződése miatt üldözni akarnának. Szerintünk minden embernek a meggyőződése tiszteletben tartandó, még akkor is, ha szocialista-kommunista meggyőződése van. Mert a hiba ott kezdődik, ha valaki az ő meggyőződését tisztességtelen uton, becsstelen eszközökkel, a jogi- és erkölcsi rendet semmibe sem véve akarja megvalósítani. Meg kell azonban állapítanunk azt, hogy azok között, akik Magyarországon a bolsevikirendet (vagy talán rendetlenséget!) megcsinálták, elenyészően kevés meggyőződéses ember akadhatott. Legnagyobb részük minden erkölcsi alap híján lévő közönséges csirkefogó, szélhámos gazember volt és Kun Bélát és társait sem azért kell felakasztani, mert kommunisták voltak, hanem azért, mert — bár ők kommunistáknak mondták magukat, — voltaképpen nem voltak egyebek, mint utolsó cégéres betyárok, akik a nyulbőr és ludtoll helyett a magyar ember vérére és bőrére spekuláltak s mikor a bolt nem jól ment, a harácsoló pénzzel megszöktek az elől, akit rutul becsaptak. Ezt azért kellett megállapítani, mert manapság nagyon sok ujság-cikkből és beszédből könnyen arra a téves és abszolút helytelen álláspontra juthatnak az emberek, hogy mi politikai üldözést és más meggyőződésű embereknek

a keresztrefeszítését kívánjuk. Erről szó sem lehet: aminthogy nem tartjuk megengedhetőnek azt sem, hogy olyan embereket, akik anyagi vagy egyéb okok miatt kényszerítve voltak a helyükön maradni, bántsanak. De igenis a leghatározottabban követeljük, hogy azok az emberek, akik felcsillanó szemekkel tapsoltak a politikai bócherek uralmának, akik örömtől sugárzó arccal vagy legalább is jól-rosszul leplezett elégtétellel szemlélték a keresztény magyar nép szörnyű vergődését, pusztuljanak a helyükről. Most természetesen csendesek ezek a rothadt alakok, ártatlan báránykáknak szeretnének látszani, sőt talán még arra is kaphatók lennének, hogy — kellő provízió mellett — a keresztény Magyarországnak csináljanak propagandát. De legyen résen minden magyar ember, mert amilyen bizonyos az, hogy kutyából nem lesz szalonna, époly bizonyos az is, hogy ezeknek a veszedelmes destruktív elemeknek megjuhászodása csak ideig-óráig tartó. Csendben és titokban, kiszámíthatatlan ravaszsággal dolgoznak tovább és szövik a hálót, hogy zsarnoki uralmukat továbbra is fenntarthassák.

Általában az a benyomásunk, hogy a kormány nagyon erélytelenül fogott hozzá a purifikáció munkájához és egyáltalában nem látjuk a sippal-dobbal hangoztatott keresztény kurzusnak tetteiben való megnyilatkozását. Ne ijedjen meg a kormány a felekezeti organumok hangozó ordítózásától. Ismerjük már jól ezeket a ravasz kis „magyar” lapo-

GONDOLAT

kat. Le akarnak terrorizálni mindenkit, aki zavarni merészeli az ő cirkulusaikat. A magyar nép új világot kíván és a magyar nép erkölcsi érzése követeli, hogy az összes hivatalokból, iskolákból, bankokból, ipari és kereskedelmi vállalatokból el legyenek bocsátva azok, akik a kommunizmus idején magatartásukkal elárulták, hogy nincsen semmi kapcsolatuk ezzel az országgal és dolgozó keresztény népével. Akik tanubizonyosságot tettek arról, hogy nemcsak, hogy asszimilálódni nem akarnak, de adandó alkalommal készek vérért venni annak a népnek, amely nekik kenyeret és otthont adott. Százszor és ezerszer hangsúlyozom, hogy a bolsevik-uralom gázságaiért elsősorban nem a munkásokat kell felelősségre vonni, hanem igenis azokat a spekuláns latrokat, akik a szocializmusnak bizonyos örök igazságait jelszóként hangoztatva, ráültek a munkásság nyakára és megnyergelték, hogy kitűnő pozíciókba nyargalhasanak rajta. Ne vezesse tehát az inéző köröket (hiszen tudom, hogy nem tis vezet!) semmiféle anti-szociális szempont, hanem egyedül a magyar faj és a dolgozó keresztény nép boldogulásának figyelmen kívül nem hagyható szempontja.

A közelmúlt eseményei megmutatták, hová vezet az, ha a magyarság kiengedi kezéből a vezetést. Ugy bántak vele a bevándorolt kalandorok, mintha mi minden öntudat és önérzet híján levő barmok volnánk, amelyeket minden baj nélkül meg lehet terhelni a legundokabb járom-

mal. Kivették a gyeplőt a magyarság kezéből és az ország szekere az árokba fordult. A szekeret ki fogjuk emelni az árokból, de a gyeplőt többé senkinek a kezébe nem adjuk. És amilyen bizonyos az, hogy mi senkit elnyomni, senkit letiporni nem akarunk, époly bizonyos az is, hogy mi sem engedjük többé magunkat elnyomni és letiporni. És óvatosak leszünk. És éberek. Mert tisztán látjuk már, hogy kiktől kell félnünk, hogy melyik oldalról fenyeget bennünket veszély. Jól tudjuk már — keservesen tanultuk meg! — hova vezet a naiv jóhiszeműség és a hanyag nemtörődömség.

Mindezek azonban csak szavak. Tettek kellene! Ezeket a tetteket pedig elsősorban azoktól várjuk, kérjük, sőt követeljük, akik az ország sorsát intézik. Az egyik vármegyében a közelmúltban azt mondták a parasztok az alispánnak: alispán ur, a kommunizmus megbukott. Mi buktattuk meg földművelők. Hát mi most azt mondjuk az uraknak, jól intézék a közügyeket, az országnak és a vármegyének dolgait, mert ha ezentul is úgy lesz, ahogyan eddig volt, akkor elkergetjük az urakat a zsidókkal együtt. Én ezeket a szavakat a politikus urak szives figyelmébe ajánlom, hogy tisztán lássák a helyzetet és a politizálgatás mellett foglalkozzanak egy kissé azokkal a problémákkal is, amelyeknek megoldásától függ most a magyarság sorsa. Cselekedni kell okosan, bátran és gyorsan. Az ország dolgozó keresztény népe itt új világot akar, művelt, munkás

GONDOLAT

és tisztességes magyar életet. A magyarság minden halogatás nélkül vissza akarja kapni azokat a pozíciókat, amelyeket számító ravaszsággal és kiméletlen tolakodással elvettek tőle. Éppen azért van szükség

alapos tisztogatásra az egész vonalon, hogy helyet adhassunk a lánckereskedés és árdrágitás terén olyannyira gyámoltalan, szükölködő és nyomorgó magyarok ezreinek.

B. J.

Az olasz misszió két katonája.

Hercz Imre rajza.

Kritikátlan korunk.

Eseményekkel tulzsufolt korunk nagyfoku züllöttségét nagy mértékben segítette elő a helyes kritikai szemlélet teljes hiánya. Akik felesleges és haszontalan játéknak tartották társadalmi és művészeti téren az ideális szabályokat szem előtt tartó, komoly és objektív kritizálást, most elismerni kénytelenek a kátákat és elfajulásokat, miket annak hiánya okozott.

A magyar kritika történelmének klasszikus korát a rohamos sülyedés követte; a kritika szava elnémult a társadalmi és művészeti életnyilvánulásokban, egyedül a politika világában maradt meg, ám itt is inkább személyeskedéssé fajult és eszmék, irányok, törekvések okos bírálása helyett személyek üldözésére vetette magát s egy-egy politikai hullá felett olyan diadalharsonázást rendezett, mintha az országot mentette volna meg. Tisztára ebből a hallaliból alakult ki az a botrányos rendszer, mely a közéleti porondról a magánélet elzárt falai közé rontott be tolakodó és szemtelen kíváncsisággal s minden magánügyben közügyet, minden cselekedetben botrányt, visszaélést, panamát és konspirációt keresve, megdöbbentő izléstelenséggel a világ elé tárta azokat. Kevesen voltak a választottak, akik érezték, hogy e gesztusban egyedül a hang utálatos és szennyes, mely a világ előtt orditozott, nagyobb számban voltak azok, akik ostoba rövidlátásból kiáltoztak azok-

kal, akiknek mind e „leleplezés“ arra volt csupán jó, hogy a figyelmet elterelvén róluk, a maguk bűneit leplezzék. Igazi szálkakeresés volt ez másoknál s ez ósdi, de népünk szégyenére még mindig hatásosnak bizonyult trükkel észrevétlenek maradtak a nagy bűnök, melyek súlyos gerendákként nehezdedtek rá életünk minden megnyilvánulására.

Legtöbbször a művészeti kritika hiányát éreztük fájón. Talmi tehetségeink ephemer értékű alkotásai, az irdalmi nepolizmus, csirájában megölték a valódi művészetet, mely legfeljebb néhány, — szomorú példákat mutathatnánk fel — nyomoruságos hónapos-szobákban és kórházakban halódó lelket emésztett gyötrő lázzal. E falakon kívül, kinn az életben, ahol a sikereket „dolgozták ki“, egyetlen ideál volt csupán: a Pénz. Szegény Ady Endre, — kinek sorsa a magyar genie tipikus sorsa s nem támadói, hanem éppen „barátai“ miatt, — még megérezte s elsírta a Mammon rothasztó, céda gyönyöreit, mikért egy életet s egy geniet adott cserébe, a többiek, mind rabok már, akiknek látását elvette az Arany.

Olyan volt irodalmi kulturánk, mint a virágos kert, melyre nem ügyelt, melyet nem gyomlált senki s a felburjánzott gazok, dudvák és iszalagok minden virágot megfojtottak s mérges leheletükkel beteggé tették a levegőt. Hiányzott a kritika s vad szabados-

sággal virult minden destruktív irányzat. Detronizálták Istent, mert nem hittek az Aranynál fényesegebb hatalmat, nemzetköziséget, világtestvériséget hirdettek ők, akik nemzetüket sem szerették, nevetséges, ostoba és középkori ideológiának gunyoltak minden nemes felhevülést, mely a költőietlen és szürke materialista világfelfogás erőszakolt tételein felül-emelkedett.

Az anyagiasság bélyegezte meg egész művészetünket. Az objektivitásnak, melyet pedig egészben maguknak sajátítottak ki, nagyon hamupipőke szerepe volt e téren, hiszen odajutottunk, hogy kritikát barátságból vagy „pour revanche“ irtak egymásnak s csupán ezek voltak a magasabb kritikai szempontok a megfizetett bírálattal szemben. Így történhetett csak, hogy bizalmas vállveregetéssel nevezték ki egymást nagynak, legnagyobbnak, kiválónak és nagytehetségűnek, így állították ki alkotásaikról a „maradandóbecsű“, „halhatatlan“ jelzős bizonyítványokat, így csináltak népszerű írókat s irodalmat, aktor-magasztalást és primadonnakultuszt, amiknek számtalan émelyítő jelenségével találkozhattunk. Világtörténelmi drámánk nagy jele-
neteiben bővebben foglalkoztak egy főhercegi szerelem pikantériájával, mint sorsunkkal s mikor a vonagló ország a „to be or not to be“ döb-bentő kérdésével gyötrődött, heteken át reklamiroztak egy merényletet, mit

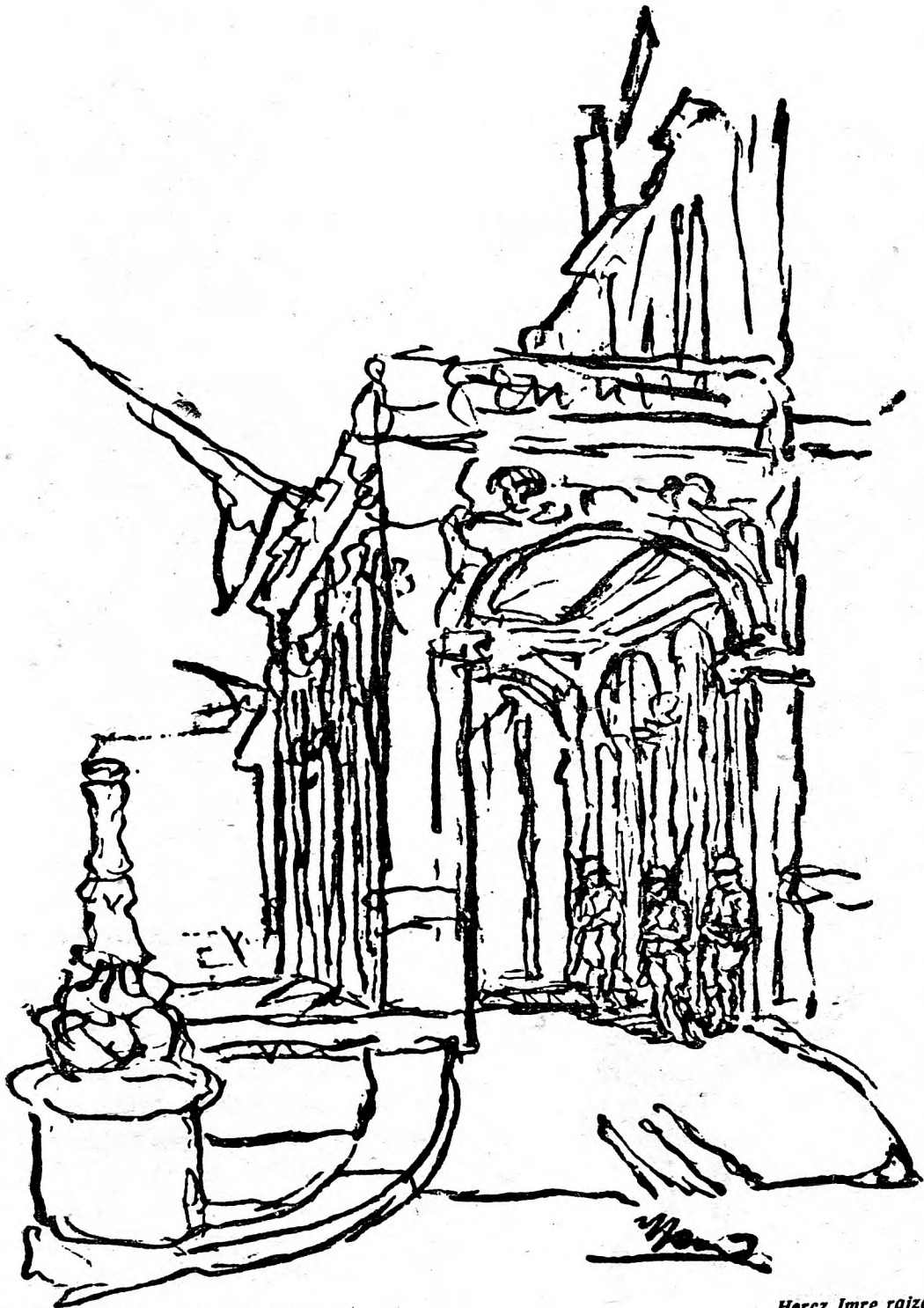
egy színészről ellen követtek el E szomorú és undorító viselkedésben előljártak színházi újságjaink, melyek a művészeti kritika cégére alatt iratnak és adatnak el s mikről mi csak azt látjuk, hogy nagyobb szolgálatot tesznek a prostitúció ügyének, mint a művészeteknek. Vásárcsarnokká változtak a helikoni berkek s nem volt ostor, mely kikergette volna a kufár lelkeket, nem volt kritika, mely elsősorban a talmi-kritikát semmizte volna ki s azután nehéz, komoly, tiszta és kérelhetetlenül szigorú munkával megkezdhetné volna a nagy tisztítást.

A nemzet fölemelkedésének nagy-szerű napjaiban hisszük, hogy meg-lesz a magyar kritika reneszánsza is, hiszen nélküle minden felbuzdulás és magasbatörő irányzat oda omlana vissza, ahonnan most kell kiemelni a magyar művészetet, melyre oly nagy szükségünk van a világ előtt, hogy hitet tehessünk élnivágásunk mellett s jogot követelhessünk az élethez.

Turchányi István.

GONDOLAT

Őrség az olasz misszió előtt.

Hercz Imre rajza.

Budapest, a magyar főváros.

— Beszélgetés Bódy polgármesterrel. —

Az öntudatra ébredt magyarság ezentúl ellenőrizni óhajtja szellemi és gazdasági életének központját, a fővárost: nemzeti szerencsétlenségünk főgyűjtő állomását. Az októberi és márciusi forradalom Budapest monopolja volt — az erkölceiben tiszta, elveiben határozott, minden ízében magyar vidék legfeljebb statisztált, ha nem frondörködött a nemzetietlen, tisztességtelen fővárossal szemben. Itt burjánzottak jól leplezett célzatú „világszemléletek”; itt marták szét ezeréves létünk szervezetét, itt rendezkedett be csalással, erőszakkal a világ szeméjte, itt ácsolták a magyaroknak a koporsót. Az utóbbi időben nem érdemelte már meg Budapest a diszes jelzőt: magyarok fővárosa. Főváros volt, de nem a magyaroké. Karakterén rüt kelések, undok ráncok voltak, amiket most kell — bármennyire fáj is — kinyomni, elsimitani. Nem fogja tűrni a keresztény Magyarország, hogy fővárosa újra nemzetközivé váljon, hogy destruktív irányzatok melegágya legyen, hogy a kameleont is

megszégyenítse. Őrizni fogja magyar jellegét (amitől lehet még világváros, pl. a nacionalista Páris), nem fog megengedni egy újabb kisiklást.

A gyakorlati élet jövő módozatairól megkérdeztük Budapest fejét Bódy polgármestert, aki kérdéseinkre a következőket mondotta:

Budapest lakossága összeverődött mindenfelől. Rengeteg az idegen, aki abszolút közömbös a város iránt, sőt a haza iránt is. Egy se az, akit mi akarunk, de kénytelenek vagyunk tűrni őket, annak dacára, hogy mindenünket fogyasztják. De a törzslakosság: polgáraink sem voltak soha szeretettel a város iránt, sohasem volt az övék, mint 'pl. a bécsi, aki mein Wien-t mond, ha városáról beszél. A pesti mindent leszól és csak az a szép, csak az a jó, ami külföldön van, pedig az egész háború alatt, sehol másutt nem volt oly jó az ellátás, világítás és tüzelés, mint nálunk. S még sem jó. A polgárság nem fog össze, s ezért nem lendülhetett s amikor kellett nem akadályozhatott a főváros.

A hazafias és nemzeti irány sarkpontja minden közigazgatási tevékenységünknek. De nem politizálunk. Egyformán szeretjük, egyformán segítjük, egyformán szolgáljuk a hazaszerető, becsületes, hasznos polgárt. Célunk jobbá, szebbé, olcsóbbá tenni az életet és nem végzünk szelekciót az emberek között. Hamis vád, hogy a

Rátkai Márton.

Szép rajza.

közgyűlés keresztényellenes lett volna, sőt a törzsfőnökök állták útját a válásellenes tendenciáknak. (?) A főváros, mint kegyúr milliónyi terheket vállalt — zokszó nélkül — s a város keresztény jellege sohasem volt elnyomva. (?) Voltak egyesek, akik éles kirohanásokat intéztek az egyház ellen, de a többség ezzel nem azonosult.

A kommunizmus természetesen a fővárost és a városházát is teljesen felforgatta, de a legirtózatosabb pusztítás az iskolákban történt. A gimnázium és reál-intézetekben, a fiú és leányiskolákban egyaránt oly erkölcstelenségek voltak, hogy borzadva olvassuk az erről szóló jegyzőkönyveket. Előkelő családok leányai élvezettel, csodás szorgalommal a nő higiéniaját, perverzításokat tanultak, öngyilkos s nemet ingerlő egyesületeket alakítottak, férfi direktoriumi tagokkal. A tanterületek egészséges és hazafias szellemű tagjai a kisebbség terrorját nem bírták legyőzni: gyermeknevelés helyett züllöttség, erkölcstelenség volt az iskolákban. A reparálás, gyógyítás nagyon sok időbe kerül majd és erre a jóérzésű emberek mind kell, hogy összefogjanak, a tiszta erkölcsű s hazafias alapon álló tanítók segítségére sietve.

Legégetőbb kérdéseink az élelem és tüzelő beszerzése. Sajnos, a kormánynak még nincs végrehajtó hatalma, nincs erő, mely a rendeleteket betartatja. Nem rendelkezhetünk magunkkal. Ha lesz szenünk s nyers-

Vázsonyi Vilmos beszél.

Szép rajza.

anyagunk, lesz üzem is. Helyrehozzuk öt év minden mulasztását. Lesz munka, építkezés.

Pénzügyi helyzetünk a lehető leg-sivárabb. A konszolidáció a polgárság nagy áldozatába fog kerülni, de meg kell ezt az áldozatot hoznia, ha a város fejlődését szíven viseli. Jelenleg nincs bevétel; ezeknek befolyását most szorgalmazzuk. Azután új bevételi forrásokról kell a kormánynak gondoskodnia.

(R-w.)

A magyarság színháza.

Nem nehéz megállapítani, hogy mi lenne a színház dolga a nemzeti kultúra felépítésében. Az irodalomnak valósággal kirakata, népszerű reklám-intézet a színház és ha a faji egyéniség legjellegzetesebb életnyilvánulása az irodalom, akkor a színház fontossága is szembeötlő, mert hiszen a legnagyobb tömegeket ez kaptja rá az irodalom kívánására.

Nagyon bonyolult vonatkozások vannak a színház, az irodalom és a közönség között, amelyeket felderíteni csak könyvekben lehetne. Valamit azonban mégis fel kell ismernünk és pedig hirtelen, hogy a kulturális életnek ezt a nagyon hasznos, vagy káros instrumentumát az új Magyarország kezdő munkáiban is fel lehessen már használni. Minden eszményi vonatkozást figyelmen kívül hagyva, csak a puszta politikai szükségesség is kívánja a színház visszahódítását a magyar célok szolgálatába, hiszen külföldre leg-

könnyebben ez a műfaj jut el és ez képvisel bennünket, mint a nagy kulturák udvariban akkreditált diplomácia.

Hogy a színház a magán vállalkozás során egy nem magyar, egy pesti, egy nem is zsidó, nem is keresztény, hanem egy könnyű, jellegtelen piaci moralitás, egy frivol színész nő kultur, egy exportra dolgozó norimbergi irodalom bazarja lett, ez nem a vállalkozók büne, akiktől kulturális irányítást és hősi áldozatokat várni igazán naivság, hanem büne az elmúlt ötven esztendő magyar kulturpolitikájának, amely célt jelölni és a magyar tömegeket szuggerálni soha sem volt képes. A magyar állam közvetlen beavatkozása kimerült három hivatalos színház szubvencionálásában s amit keveset így egyik fark kezével adott, azt visszaharcsolta szatócs kapzsisággal, midőn az állami színházaktól nyereséget követelt, az igazgatókat a kassza-raportok szerint értékelte s a minisztériumok korrupct protekciós terrorjával megölte azt a kevés művészi akarást is, ami minden nyomoruság mellett, valamit tenni mégis próbálkozott, közvetve pedig még súlyosabb bünei vannak a régi államnak: az ő büne a magyar társadalom etikai korrupciója, nemzeti közömbössége és példátlan öntudatlansága. Száraz, sematikus, lélektelen iskoláink egy álhumanista műveltség taposó malmi voltak s egyetemes magyar célkitűzés hijján éppen úgy, mint politikai öntudatunk, faji öntudatunk sem ébredhetett soha magára. A magyar géniusz szerelmét, fajunk értékeiben meleg bizalmat, a nemzeti lélek szép virágzása után való vágyat nem ébresztette fel az iskola és a politikai érvényesülés, nálunk az egyetlen érvényesülési mód ötven esztendeig éppen azon mulott, hogy mennyire volt az ember képes visszagyűrni magába szabad, független, szuverén, egyéniségre vágyó magyarságot. A dualizmus csak az egész magyar közélet korrupciójával volt fenntartható és ha arra emlékezünk, hogy politikai üzletke-

Garami és az elhanyagolt kalapács.

Szép rajza.

bonyolódott mágnásaink, törtető közép-
osztályunk, kaszinóink, főpapjaink és földes-
uraink mit adtak a magyar művészetnek,
ha arra gondolunk, hogy ki adott kenyeret
a magyar művészeknek, ha arra gondolunk,
hogy ki töltötte meg a színházakat s emlé-
kezünk arra is, hogy a magyar társadalmi
szervezetek egy évtized alatt összesen
annyi képet sem vettek, mint a lipótvárosi
kaszinó egy év alatt, hogy a magyar uri
rendek művészi élménye a Fedák Sári
contra Küry Klára affér volt s hogy hosszu-
nap estéjén a Nemzeti Színház földszintje
üresen tátongott, ha meggondoljuk, hogy
kik vették a könyveket és hogy egy Ady
Endrét, egy Móricz Zsigmondot, egy Babits
Mihályt parlagi, mokánybercis élc és sziv-
telen ostobaság hajszolta át egy mégis meg-
értő publikumhoz, ha tehát az ötven éves
liberális politika nemzetromboló mérgezését
szemléljük, tisztára csak a dühös uri poten-
cia haragudhatik a színházi vállalkozókra,
akik elvégre a pénzük után futván, éppen
ily készségesen kiszolgálták volna egy ma-
gyar publikum keresletét is és a sajtóra,
amelyet nem ellenőrzött öntudatos magyar
közvélemény és az írókra, akik nem a ma-
gyarság ellenségei voltak, hanem egyszerűen
annak a közönségnek az írói, akiből a
magyarországi kultúra élt. Ha egy magyar
közönség lett volna, amely nem a „Farsang
tündéréte” segíti száz előadáshoz és nem a
Drégely Gábor drámáit lelkendező százötven-
szer végig, hanem a nemes és magyar iro-
dalom házaite tölti meg úgy, ahogy azok
üresen maradtak, ha néha mégis akadt a
színpadon magyar író, (fájdalom, íróink is
bűnösök: nem irtak, lusták voltak és elé-
gedetlen, lázongó, de tetteben bus magyarok)
akkor a színház magyar lenne, mert a szin-
ház olyan, mint a közönség. A színház nem

Beregi Oszkár, a „szovjet-színész” Hamlet
szerepében: „Lenin vagy nem Lenin!”

Szép rajza.

tud közönséget nevelni, legfeljebb elrontani
tudja azt. Jóra és nemesre a közönség kény-
szeritheti a színházat s ehhez az kell, hogy
a közönség legyen fogékony és szomjas a
jóra és nemesre. Az egész magyar szellemi
és etikai világ gyökeres reformja, öntudatos
magyar közönség nevelése hozza meg a
magyar színházat, egy általános, határozott
és tettekkel elevenített magyar kultur-pro-
gramm, amelynek egy összetevőjét alkotja a
színház, mint magyar probléma. Önálló és
önmagában megoldható színházi probléma
nincs.

Márkus László.

Hirdetéseket

felvesz a kiadóhivatal, VIII., Horánszky-utca 20.

GONDOLÁT

Hogyan szöktem ki Ausztriába?

(Naplótöredék.)

Julius 14.

Éppen ebédnél ülök és asztaltársaimmal szidjuk a gyalázatos zsidó-diktatúrát, amikor egy idegen lép az ebédlőbe. Pár szót vált az egyik kiszolgáló fiúval, egyenesen a mi asztalunkhoz tart és átnyújt egy levelet. Látom, hogy hivatalos írás, izgatottan tépem fel, sejtem hogy mi van benne. Már közölték velem néhány nappal ezelőtt, hogy a vörös hadsereg behívójegyével keresnek, de — úgy látszik! — a cím nem volt pontos, mert eddig nem találtak. Jól sejtettem. Csakugyan a behívási parancs, holnap reggel jelentkezni kellene a Trockij-laktanyában szolgálattételre. Az ember igazoltatja velem, hogy átvettem a behívót, köszön és elmegy. A fiúk arccal néznek rám, valósággal megvannak döbbenve, mert ismernek jól és tudják, hogy mennyire utálom az egész vörös hadseregnek nevezett csürrét. Egy kissé kábultan hallgatom őket, nem is igen tudom mit beszélnek, a gondolataim már messze járnak, valahol, ahol rend, csend és tisztesség van. Mondhatatlan vágy fog el a békeséges, nyugodt élet után, ahol nem kell állandóan rettegésben élni, ahol nem látja az ember a válogatott bolsevik piszkosságokat, ahol szabadon kimondhatja az ember azt, amit gondol. Csak elinnét, messze-messze.... Még nem tudom hová fogok menni, csak az bizonyos, hogy megyek...

Julius 15.

Elbucsuztam az anyámtól. Nagyon halavány volt az arca, amikor megcsókolt. Szegény, rám tukmálta az

utolsó 200 koronását. A pénzemet beváltottam az egyik rokonomnál két pénzre és délután már Székesfehérvár felé visz a piszkos és zsufolt vonat. Abban a fülkében, ahová kerültem, egy jóképű magyar ur — olyan gazdatiszt féle! — nagyon óvatosan bár, de félreérthetetlenül és okosan magyarázgatja egy vörös katonának, hogy a régi rend mégis csak jobb volt a mainál. A vörös katona ostobamegjegyzéseket tesz, szeretnék közbeszólni, de meggondolom a dolgot, jobb lesz hallgatni. A vörös katonának nagyon rossz arca van, hátha valami kellemetlenségem lesz már az utam elején. Egykedvűen fujom a füstöt és közömbös arccal nézem az elsuhanó szántóföldeket. Az jár az eszemben, hogy mi lesz velem, ki tudok-e jutni baj nélkül Ausztriába és miből fogok ott élni, ha elfogy majd a magammal hozott kevés pénz. És hátha ezt is elveszik majd tőlem az uton. Mi lesz az anyámmal a vörös Budapesten?

Már este van, mikor megérkezünk Székesfehérvárra. Ma nem lehet tovább utazni, az éjszakát itt kell töltenem. Elindulok szállást keresni, Sötétedik. A város tele van vörös katonával, félek, hogy megszólítanak és igazolásra hívnak fel. Van ugyan írásom, amely azt igazolja, hogy „teljesen megbízható elvtárs” vagyok, de mégis aggódom egy kissé, mert a vörösök bizalmatlanok és hátha már táviratoztak is az itteni vörös őrségnek, hogy szökésben vagyok. Az is feltűnő, hogy kofferrel a kezemben megyek egyik szállodától a másikig. A szállodák tömve vannak és attól kell tartanom, hogy az éjszakát valahol az utcán

kell eltöltenem. Akkor pedig bizonyosan elfognak. Nehéz szívvel megyek el Prohászka püspök rezidenciája előtt. Olyan véghetetlenül szomorú a nagy püspök palotája. Az erkélyen

A trükk használ. Ijedten néz rám és azt mondja, hogy majd lesz valahogy. Szép szoba az emeleten. Sokáig ébren vagyok, a sötétbe bámulok, nagyon nyugtalanít a jövő.

Király Ernő.

Szép rajza.

vörös katonákröhögnek. Nagyon nehéz lesz a szívem, arra gondolok, hogy milyen mélységes gyásszal szemlélheti ez a nagy szellem azt a rettene es züllést, amely lejátszódik a szemei előtt. Gyönyörű sorok jutnak az eszembe, amelyeket ő irt és az jár az eszemben, hogy milyen szép volna az élet, ha az okos emberek szava után igazodnának a tömegek. Harangoznak.

A szállodában azt mondják, nincs szoba. A szállodai portás fülkéjében várok, egy ismeretlen vidéki fiatalember, akinek megemlítem, hogy nem vacsoráztam, megkínál szép fehér kaláccsal. Egy városi rendőr jön, becsületes képű vidéki magyar. A vörös parancsnokot keresi, aki a szállodában lakik. Jelenteni akarja neki, hogy a sárbogárdi vonattal részeg tengerészek jönnek, akik az egyik állomáson lelőttek egy hölgyet és egy urat. A portást puhítjuk, hogy adjon valami zugot, ahol éjszakára meghuzhatjuk magunkat. Fülébe sugom, hogy „hivatalos küldetésben vagyok”.

Julius 16.

Gyönyörű reggel, tejeskávét kapok, aztán ki az állomásra. Vörös katonákkal utazom. Vidámak. Kirándultak a vidékre élelmiszerekért. Már jóelőre azon mulatnak, hogyan fognak majd „kibabrálni” azzal a paraszttal, aki nem akarja elfogadni a szovjetpénzt. Leghangosabb közöttük egy nagyszájú és elálló fülü zsidó vörös katona. Parasztasszonyok szállnak fel az egyik állomáson, ezek ellen támad most az egész diszes társaság. Egy kackiás fiatal menyecske szidja a vörösöket, mint a bokrot. Ezek viszont a parasztot ócsárolják. A zsidó vörös katona válogatott trágárságokkal mulattatja a társaságot. A vörös katonákkal utazó proletárhölgyek vidáman kuncognak, miközben nagyokat fálnak a magukkal hozott jóféle burzsuj ételekből. A jámbor falusi asszonyok bosszus arccal néznek ki a vasuti kocsi ablakán. Egy jóképű fiatal tengerész ül mellettem, feltűnik, hogy nincs piros gomb a sapkáján. Később csendesen mondja: én nem léptem be a vörös hadseregbe... És rám néz a becsületes magyar szemeivel. Szeretnék vele kezét szorítani, szeretném tőle megkérdezni, hogy miért nem lépett be, de mindenképpen célszerűbbnek látszik a hallgatás, közömbös arccal hallgatom, amit mond.

Jutas, Czellödömölk, Sárvár, Szombathely. Ellenforradalmi földeken fut a vonat, minden állomáson sok a vörös katona. Estefelé megérkezünk Szombathelyre. A szállodában, ahol szobát keresek, azt mondja a pincér, csak úgy adhat szobát, ha a vörös

őrségtől lakhatási engedélyt hozok. Rohanok tovább a nehéz kofferrel a valamikor olyan kedves és vidám, most pedig olyan lompos és csüggedt Szombathely utcáin. Hol fogok az éjjel aludni? Lakhatási engedély nélkül nem kapok szobát, a vörös őrségtől pedig sokkal jobban undorodom, hogysem kedvet éreznék magamban arra, hogy elmenjek hozzájuk. Van ugyan pár ismerősöm Szombathelyen, de csak egyiknek tudom a lakáscímét. Elmegyek a lakására, ott megtudom, hogy nincs Szombathelyen. Tovább rovom az utcákat, a forgalmasabb utvonalakat elkerülöm. Öreg este lesz, nagyon fáradtnak és árvának érzem magamat.

Egy templom elé érek. Egy járókelő embertől megtudom, hogy ez az evangélikus templom, a mellette levő ház pedig a parochia. Megköszönöm a felvilágosítást és egy pillanat alatt megérlelődik bennem az elhatározás, hogy itt fogok szállást kérni. Belépek a kis vaskapun. Egy idősebb nő jön elém az udvaron.

— Itthon van a tiszteletes ur? — kérdezem.

— A tiszteletes ur szabadságon van. De a méltóságos püspök ur itthon van. Most éppen a kertben sétál...

Leteszem a koffert, megyek a kertbe a püspök után. Pár pillanat múlva szemben állok a szombathelyi evangélikus püspökkel. Bemutakozom.

— Méltóságos uram, bocsásson meg, hogy betolakodtam. Most jövök Budapestről... A szives jóságát kell igénybe vennem.

Nem vár bővebb magyarázatot. Ugy látszik, sejti már, hogy mi járatban vagyok, barátságosan invitál befelé a lakásába.

Rendkívül előkelő, finom modoru ember. Nagyon intelligens arca és barátságos, mosolygó szemei vannak.

Harmónia és derü árad a lényéből. Bevezet a fürdőszobába, vizet ereszt a porcellán lavoirba, törülközőt hoz be, úgy szorgoskodik körülöttem, mint egy régi jóbarát.

— Miben lehetek szolgálatára? — kérdezi később, amikor már a könyvekkel zsufolt dolgozó-szobában ülünk.

— Behívtak a vörös hadseregbe, méltóságos uram, ki akarok szökní Ausztriába! — felelem.

— No majd megbeszéljük a dolgot, — feleli a püspök. Csak pár nappal előbb is két budapesti ur járt nálam hasonló ügyben. Azt hiszem, minden nagyobb nehézség nélkül menni fog a dolog. Addig is azonban érezze magát itthon, majd gondoskodom, hogy a vendégszobát rendbehozzák.

Végtelenül nyugodtan beszél. A szavai belemuzsikálják magukat az ember szívébe. Nyugalommal és hálaival telik meg a szívem.

Vacsora a püspök családjával. Imádság. Tiszta szemek, barátságos szavak. Vacsora után hosszú beszélgetés a dolgozó-szobában. Arról beszél a püspök, hogy csak a keresztény etika vezetheti vissza ezt a megbomlott világot a békés fejlődés útjaira.

Bucsuzóul egy könyvet nyom a kezembe.

— Ha netalán olvasni akarna elalvás előtt, — mondja nyájasan.

Megnézem a könyvet. Prohászka Ottokár írta, a székesfehérvári püspök. És én mielőtt elaludnék, csakugyan olvasok pár sort a kitűnő egyházi író könyvéből a szombathelyi evangélikus püspök házában...

Julius 17.

Másnap délelőtt a káplánnal beszélgetek a püspöki irodában. A püspöknél egy vidéki pap van. Nem-sokára beszélit engem is a püspök

GONDOLAT

és bemutat a papnak. Hirtelenszöke, kissé mogorva fiatal német ember. Felsőlvörörl való, a szülei és a testvérei ott élnek, ő pedig Szombathelyhez közel egy kis faluban gondozza a lutheránus atyafiakat. Mikor megtudja, hogy mi járatban vagyok, nyomban megigéri, hogy irni fog az öccsének és meg fogja kérni, hogy segítsen át engem a határon. Ir is nyomban az öccsének németül pár sort. Ezt írja:

Kedves Rudolf!

Légy szives, segítsd át ezt az urat a határon. Nem zsidó, hanem egy budapesti államhivatalnok.

Ölel: János.

Átnyújtja a levelet. Átolvasom és elmosolyodom.

— Miért írja azt, hogy nem vagyok zsidó? — kérdem a paptól.

— Hogy ne kérjen sokat, — feleli.

— Az árucsempész zsidó kereskedőtől nagy összegeket szokott kapni.

Ebéd után bucsut veszek a püspöktől és szeretetreméltó családjától. Biznak benne, hogy minden baj nélkül át fogok majd kelni a határon, mert Felsőlvörön nincs sok vörös katona. Azok, akik Ausztriába szöknek, rendszerint inkább Pinkafőre szoktak menni, mert az közelebb van a határhoz, amely éppen azért sokkal jobban meg van rakva vörös katonákkal.

Az állomáson nagy tömeg kavarog. Sok a vörös katona, félek, hogy valamelyik gyanút fog és nem tudok elutazni. De nem történik semmi baj, nagynehezen felszállok a vonatra és már döcögünk is a határ felé. Rengeteg utas van. Nagyon sokan mennek Tarcsára. Valaki azt beszéli, hogy vörös katonák jönnek velünk, akik mindenkit igazoltatnak. Újból aggódni kezdek, annyival is inkább, mert látom, hogy minden állomáson

sok a katona. Közben egészen beborul és az eső is esni kezd. Nagyon fáradt és szomorú vagyok. Ki hitte volna azt, hogy valamikor, mint valami nagy bűnös fogok menekülni a hazám földjéről idegenbe. Szegény magyar nép, nyomorult Magyarország! Egyre nyomottabb hangulat vesz rajtam erőt, az ég is mindjobban beborul, zuhog az eső és már közeleg az este...

A folyosón állok. Két nő áll melletttem. Észreveszem, hogy az egyik — olyan munkásasszonyféle — lopva rám-rám néz. Néha mond valamit és, úgy tekint rám, mintha félig hozzám adresszálná a szavait. Látom rajta, hogy beszélgetni akar. Később halkán megszólít:

— Hová tetszik utazni?

— Felsőlvőre, — felelem közömbös hangon.

— Úgy? — mondja és kérdőleg néz rám.

Izgalom fog el. Mi ez? Talán ez az asszony sejt valamit? Ki tudja, miféle asszony? Hátha kém? Mindenesetre óvatos leszek és már készen vagyok a válaszokkal, amelyeket a további kérdésekre fogok adni. Később újra megszólal az asszony.

— Felsőlvörön lakik az úr? — kérdi.

— Nem! — felelem neki. A rokonaim laknak ott. Hozzájuk megyek...

Pár percig hallgat az asszony, azután suttogva mondja:

— Azt hittem, hogy az úr is Ausztriába készül...

Hidegen nézek rá, mint akit nem nagyon érdekel ez a beszélgetés. De az asszony tovább locsog és elmondja, hogy ő és a sógornője Ausztriába mennek, ahol cipőt és ruhaneműt akarnak vásárolni. A legközelebbi állomáson már le is fognak szállni, mert azt hallották, hogy ott könnyen át lehet jutni a határon. De ha én úgy gondolom, hogy másutt simábban megy a dolog, akkor asszerint

GONDOLAT

fognak cselekedni. Határozottan az a sejtésem van, hogy ez a két nő a vörösek szolgálatában van. Azt felelem nekik, hogy én nem ismerem az itteni viszonyokat. Felszedik a cók-mókjaikat és a következő állomáson csakugyan kiszállnak.

Késő este érünk Felsőlövőre. Sietek be a faluba, szeretnék vacsorát kapni és szálláshoz jutni. Vacsorát ugyan nem kapok, de a vendéglős megengedi, hogy az ivóban lefekhetem a padra. Istentelen kemény fekhely, hideg is van, nem tudok aludni. Reggel korán végigmegyek a falun. Ez már finom német hely. Ellenforradalmi hely. Tizenhat vörös van a faluban.

Julius 18.

Felkerestem a pap szüleit. Olyan félig iparos, félig paraszt család. A pap öccse — egy élelmes arcú kereskedősegéd — azt kérdi tőlem, hogy mennyi pénzem van. Kevesli. Én is. No de azért nem baj, mondja megnyugtatóan, azért át fogunk menni a határon. Tizenegy és egy óra között szabad a határ. Lassan mulik az idő. Mielőtt elindulnánk, levessel kínálnak, de nincsen étvágyam és így nem fogadom el.

Tizenegy óra tájban felfegyverzett vörösek mennek el a ház előtt. Az ablak nyitva van, barátságosan beköszönnek. Az a sejtésem, hogy itt a vörösek és a lakosság között valamilyen hallgatóságos megegyezés van. A kereskedősegéd készülődik és azt mondja: indulhatunk. Nagyon rosszul beszél magyarul.

Átmegyünk pár falun, azután egy gyalogösvényen gyorsan lépegetünk. Útközben falusi asszonyokból álló csapatokkal találkozunk, akik nagy batyukat cipelnek. Egyik rész Ausztriába tart élelmiszerekkel, a másik rész pedig most jön haza iparcikkek-

kel. Itt — úgy látszik — igen élénk a forgalom.

Már pár órája gyaloglunk a völgyben, gyönyörű erdők között. Két oldalt hegy, előttünk szintén hegy. A kereskedő-segéd megszólal:

— Annak a hegynek a tetején van a határ...!

Sóvárogva nézek a hegyre. Meleg van és a koffer nehéz. Most már lassabban megyünk, a vezetőm megáll és előre kémlel. Azt mondja, hogy itt már vigyázni kell, mert megtörténhetik, hogy a szomszédos község vörös katonái eddig is elkalandoznak. Abból pedig baj lehet, mert a vörösek nem nagyon spórolnak a golyóval. Most már közel vagyunk a hegytetőhöz. Lihegve, fujtatva kapaszkodunk felfelé. A vezetőm végre megáll, megtörli verejtékező homlokát és azt mondja, üljünk le. Szívesen szótfogadok, mert már nagyon elfáradtam.

— Most már Ausztriában vagyunk! — mondja egykedvűen és rágyújt egy cigarettára.

Én nagyon vidám leszek egyszerre, szinte szeretnék felkiáltani örömben. Ausztria! No, azt sem gondoltam volna soha, hogy ez a név valaha örömmre fog hangolni. Egy kissé eldiskurálgatunk, a fiatalember utbaigazit, azután felkel, indulni akar hazafelé. Megkérdem, hogy mit fizessenek a fáradságáért.

— Háromszáz korona, — feleli. A zsidó kereskedők két-három ezer koronát is fizetnek egy utért...

Kifizetem, aztán nekivágok az utnak. Most már lassabban haladok, hiszen már nem környékez veszély. Szembejövőikkel találkozom, akik azt kérdik tőlem, nincs-e valami baj a határon. Megnyugtatom őket és balagok tovább.

Egy malomhoz érek, asszonyok állnak a ház előtt, kíváncsian néznek felém, a koffert egy rudra akasztottam és a hátamra vetettem. Eppen

kérdősködni akarok, hogy jó uton járok-e, amikor egy öblös hang elkiáltja:

— Halt! — és az egyik fa mögül előlép egy fiatal katona, lövésre készen tartott fegyverrel. Az okmányaimat kéri. Azt felelem neki, hogy csak magyar nyelvű írásaim vannak. A fejét csóválja, bizalmatlanul néz rám és végül azt mondja, hogy vissza fog kísérni a magyar határig. Vissza kell mennem: De már abból semmi sem lesz, gondolom én. Kérlelem a katonát, elmondom neki, hogy nálunk milyen rablóvilág van mostanság. Arra kérem, hogy vezessen a legközelebbi falu papjához. Nagy nehezen rááll.

Megyünk be a faluba. Elöl én, utánam a katona, vállravezetett fegyverrel. Utótt-kopott parochia. A csengetésre egy szigorú arcú, pápaszemes ur dugja ki a fejét. Röviden elmondom neki, miről van szó. Bizalmat-

lanul mér végig és én úgy állok a kapu előtt, levett kalappal, mint valami ágrólszakadt szegény vándorlegény. Végre — úgy látszik — meglágyul a tisztelendő ur és beenged. Hosszasan faggat, apróra kikérdez, a magyar nyelvű írásaimat böngészi és miután pár szót beszéltem vele latinul is és miután meggyőztem arról, hogy a derék Cathrein páter könyveit is ismerem, így szól a katonához:

— Te Johann! Ezt az urat bátran elengedheted. Én azt hiszem, hogy ő nem bolsevik és ha beengedjük, nem követünk el hibát...

Utnak engedtek. Sűrűn szitált az eső, komoran szürke volt az ég és én fáradtan vágtam neki az Aspang felé vezető utnak. A koffer nagyon nyomta a vállamat, mert nemcsak a ruhám volt benne, de benne volt a nehéz magyar bánat, honfiúi szomorúság is.

Sz. P.

Kik csinálták a német forradalmat?

Németország nem a fronton, hanem forradalom következtében omlott össze. A német nép már évtizedek óta sorvasztó betegségben szenvedett, amely végül is szétroncsolta szervezetét: Németországot kétségtelenül a zsidó szellem fokozatos érvényesülése döntötte a romlásba. Mértékadó német politikus mondotta, hogy aki nem volt ismerős a viszonyokkal, azt a Wilhelmstrasse politikája a meghasonlásba kergette. Mert mindenképpen úgy tűnt fel, mintha a német politika vezetőit Németország legádázabb ellenségei megvesztegették volna, ugyanakkor pedig mindenki nyugodt lélekkel mondhatta, hogy a kormányra még a megvesztegetés gyanujának árnyéka sem esik, tagjainak hazaszeretetéhez a legparányibb kétség sem fér.

Aki belemélykedett a német politika élet mélyébe, látta, hogy előbb-utóbb győzedelmeskednie kell az egyeduralomra törekvő és nemzetközileg támogatott zsidóságnak. Németországban a politika irányítása már jóval 1914. augusztus negyedike előtt és a háború során is a pánzsidó-eszme német születésű harcosainak kezében volt. Ezer meg ezer bizonyosság van erre. Csak egyet említünk. Lichnowsky herceg, akit annak idején Vilmos császár és Bethmann-Hollweg kancellár, mint a legmegbízhatóbb embert küldött a legfontosabb állomásra, a londoni német nagykövetség vezetésére, a Times tanúsága szerint csak hat barátjához juttatta el híres emlékiratát. Ki volt ez a hat jóbarát, akire rá lehetett

bizni azt a sorsdöntő, a lappangó defaitizmust fellobbantó okiratot? Négynek a neve nyilvánosságra került: Wolff Tivadar, a pánzsidó sajtó képviselője (Berliner Tagblatt), Ballin, a zsidó nagykereskedelem exponense (Hapag), Gwinner, a Deutsche Bank igazgatója és Witting, Harden Miksa öccse, a Nationalbank igazgatója, mindkettő a zsidó nagy-tőke képviselője. Az ötödik nyilvánvalóan Rathenau ur volt, aki tudvalevően a zsidó nagyipart képviseli, a hatodik pedig Kühlmann ur, a herceg követségi tanácsosa. Ezeknek az embereknek érdekcsoportjai irányították az utóbbi évtizedek során a német nép politikáját, majd a költők és filozófusok hazájának élet-halálharcát.

Bizonyos, hogy a német hadvezetőség és a diplomácia sok balfogása elégedetlenséget keltett a nép körében. De ez az elégedetlenség soha sem vezetett volna forradalomig, ha nem előzte volna meg a zsidóság kutmérgező munkája, a szociáldemokraták egyre szemérmetlenebb hangulatcsinálása a felfordulás érdekében. Ströbel szociáldemokrata már a háború második évében hangoztatta: „Nyiltan megvallom, hogy a birodalom győzelme nem vág össze a szociáldemokrácia érdekeivel.” A zsidóság előmunkája nélkül a német hadsereg soha sem jutott volna el odáig, hogy fegyverszünetet kérjen, a zsidók által előidézett forradalom nélkül pedig sose kellett volna a megsemmisítő fegyverszüneti feltételeket elfogadnia. A zsidóságnak azonban szüksége van a forradalomra, ez a hatalomratörő akarátának kifejezője, liberálisizmus és párt, mint például a szocialista, vagy kommunista párt, csak eszköz a hatalom megszerzésére. Jól mondja Graetz, a zsidóság történetirója: „A forradalom Júda csillaga.”

Se vége, se hossza nem lenne a névsornak, ha fel akarnók sorolni, ki mindenki részt nem vett a Németországot szétbomlasztó forradalom propagálásában és felidőzésében. Berlinben Joffe, Liebknecht, Luxemburg Róza, Landsberg, Haase és Wurm dolgoztak; valamennyien zsidók. Amikor 1918. november 9-én a déli órákban a szociáldemokrata Vorwärts különkiadása örömtől ujjongva hirdette, hogy a forradalom győzelmeskedett és elkergették a császárt, a Potsdami-téren és az utcasarkokon felfegyverkezett zsidók szakították és tépték le a tisztek vállrojtjait és kokárdáit. (Bővebb részletek a Hammer című folyóirat 402. számában olvashatók.) Essenben és környékén Dannenberg Leó zsidó kereskedő szervezte meg a forradalmat, amely november 11-én tört ki. Ugyanott működött később az ismeretlen származású és Hammer néven szereplő zsidó is, akinek a többségi szocialistapárti munkások elől Düsseldorfba kellett menekülnie. Heine szülővárosában egy Ochel nevű, ismeretlen származású zsidóval megszervezte a spartakuszokat. A forradalom előtt mindketten orosz pénzen Hollandiában dolgoztak, ahol német katonaszökevények segítésére irodát tartottak fenn és százezrével csempészték a bolsevik röpiratokat a német frontra az erkölcsi ellenállóerő megtörése végett. Eppstein, lengyel zsidó bolsevik Düsseldorfban, Essenben, Halleban és Szászország több városában fejtett ki élénk tevékenységet. Luxemburg Róza méltó párja, Wolffstein Rozsi, lengyel-zsidó családból származó német anarkistánő, Düsseldorfban orosz pénzen a Rosta nevű sajtóügynökséget vezette, amely természetesen a bolsevik eszméknek csinált propagandát. A müncheni forradalmat

ugyszólván kizáróan zsidók lobbantották lángra. Egyik legagilisabb vezérük Levien Miksa moszkvai zsidó volt, aki a minap Bécsben a rendőrség kezére került, továbbá Nissen-Levinie, aki szintén orosz földön a mogendove árnyékában pillantotta meg a napvilágot. Nem éppen érdektelen a forradalom történetéhez az az adat sem, hogy Varsóban egy Domke nevű német zsidó őrmester-helyettes százharmincezer vasuti kocsit és ötezer lokomotívot, tehát nagy értékű német tulajdont játszott a lengyelek kezére. Vele vetekedik Freund dr., a német hadsereg egyik zsidó főorvosa, aki 1918 november 10-én vörös zászlót lobogtatva száguldott végig gépkocsin Brüsszel utcáin és közben szinte őrjöngve, a forradalmat élte. A ruhr bányavidéken a hírhedt spartakusz-fölkelést szintén zsidók szervezték meg, még pedig javarészt külföldről belopózkodott zsidók. Se szeri, se száma azoknak a kisebb-nagyobb kaliberű zsidóknak, akik német földön kivették részüket az efajta munkából.

A zsidóságnak a forradalomban való részvételét beszédesen bizonyítja a koncon való osztozkodás. Amikor a forradalom után megalakult a birodalmi kabinet, két zsidó vitte benne a főszerepet: Haase és Landelsberg. A külügyi hivatalra is Haase tette rá a kezét; főmunkatársa két zsidó volt, Dávid és Kautsky. Ez az utóbbi 1918 novemberében még nem is volt német állampolgár. Krause igazságügyi miniszter jobbkeze két zsidó lett: Kohn és Herzfeld. A belügyi államtitkári székbe Preuss ült, segédje Freund dr. lett, az élelmező hivatalt Wurm vette át, mindahárom zsidó. Poroszországban a hattagu kabinetben csak két zsidó helyezkedett el: Hirsch és Rosenfeld. Az igazságügy élére ugyancsak

Rosenfeld, a pénzügy élére Simon, a belügy élére pedig Hirsch került. Ez az utóbbi egyuttal miniszterelnök is. Szinte fölösleges leszögezni, hogy valamennyi az előbbiekkal tartja a fajrokonságot. A háboru előtt megjelent Semigotha (geneológiai évkönyv a zsidó származású családokról) azzal gyanúsítja meg az első porosz forradalmi kormány többi négy tagját (Ebert, Erdmann, Buchner és Hoffmann), hogy az ő ereikben is zsidó vér csörgedezik. Bajorországban Eisner elnök, Joffe pénzügy-miniszter, Szászországban pedig Gradnauer miniszterelnök, Lipinski, Geyer és Schwartz pedig miniszterek voltak. Ezeknek a faji hovatartozását nem kell külön felemlíteni. 1918 november huszonötödikén a birodalmi konferencián Poroszországot Hirsch, Haase és Herzfeld, Bajorországot Eisner, Szászországot Lipinsky és Gradnauer, Würtemberget Heymann, Badent pedig Haase képviselte. Német-Ausztria is küldött megbízottat Hartmann hitsorsos személyében. Még fel lehetne sorolni 29 nevet, részint régi, részint újonnan szerzett nevet, amely vezető állami tisztviselők hivatalának ajtaján ékeskedik. Mindegyik agitációs szolgálata jutalmául és faji mivoltának segítségével került a nagy befolyással és hatalommal járó tisztségbe. Ez dióhéjban a német forradalom története.

(x)

Aktuális problémák.

A munkafegyelem meglazulását, mondhatnánk hiányát hagyta hátra a kommunista uralom a két forradalom egyéb „vivmányai“ között. A tőke uralmát akarták megdönteni a termelés terén, helyébe a munkának szánták a domináló szerepet, de elfelejtették, hogy a munkafelosztás a munkások különböző csoportjai között együttműködést tételez fel és ezt az együttműködést ezideig a tőke létesítette és tartotta fenn a fizikai és szellemi munkások különböző kategóriái között. Ha detronizáljuk a tőkét, hogy a termelés eredményét ne tulajdoníthassa el, úgy funkcióját, a munkafegyelem fenntartását más uton kell biztosítani. Egyik útja ennek az, hogy törvényileg mondjuk ki a munkakényszert és a munkafegyelmet. Erre reá is került a sor a diktatura vége felé. A rendelet kiadása azonban még nem jelenti annak megtartását, csak abban az esetben, ha erkölcsi biztosíték van arra, hogy nem akarják azt kijátszani.

A tőke uralmának megdöntése nem sikerült, de sajnos, annál inkább sikerült a munkafegyelem és munkakedv kiirtása.

Ennek a helyreállítása képezze most főgondunkat. De ne engedjük, hogy bárki is külső kényszert lásson a munkára való ösztönzésben, hanem meggyőzéssel el kell érniük azt, hogy a belső meggyőződése, erkölcsi érzése is a munka felé vezessen minden embert, a munka felé, amely egyedüli megmentője lesz e mindenéből kifosztott országnak.

Munkabér. A bérek kialakulása a közeljövőnek egyik igen fontos problémája. A munka emberének életszínvonalát a munkabérek és a fogyasztási javak ára közötti viszony szabja meg. Ez a két tényező maga is komplikált; magában hordja az összefüggő gazdasági területen, az országban található javak mennyiségét és a külföld gazdasági befolyását az országra; másrészt pedig a termelő osztályok és a termelési tényezők tulajdonosainak hatalmi viszonyai is befolyást gyakorolnak a bérek és árak kialakulására.

Ezekután beláthatjuk, hogy a termelő munka megindulása után a munkabérek megállapítása, azaz huzamosabb időre való meg-

szabása nem lesz könnyű feladat. Nem történhetik az egyszerűen úgy, hogy az árak emelkedésének arányában emeljük fel a béreknek koronában kifejezett mennyiségét, mert hazánk gazdasági javainak egy része tönkrement, a külföld befolyása is az itthoni létszínvonal alábbszállását idézi elő, mikor terheket ró az ország lakosságára. A természetadta javak ilyen megcsökkenése magával hozza tehát, hogy akik osztozni akarnak gyümölcseiben, azoknak kevesebbel kell bérniük, mint azelőtt, mikor teljes mennyiségük megvolt a köz használatára.

Ezenkívül azonban hatalmi kérdés is a bérkérdés. Az erősebb többet akar magának biztosítani a meglévő javakból; a tőkének, a pénznek lelketlen kufarai nem hajlandók arra, hogy ők is veszítsenek akkor, midőn mindenki veszített. A nagy bankok vállalatai, a nagy gyárak már megmutatták, hogy a munkabérek lenyomása érdekében munkásaik elbocsátásától sem riadnak vissza, hogy a gazdasági helyzet által követelt bércsökkenésen kívül az ő nyereségüket növelő alacsonyabbban szabhassák meg a munkáért járó díjat.

A másik érdekelt fél ezt nem fogja nézni szóltalanul. A munkásság gazdasági érdekeinek megvédésére okvetlenül történni kell valaminak. Ez nem lehet más, mint hatalommal szemben hatalom állítása, erővel szemben erő, a pénz gárdájával szemben a munka embereinek tömege. Ez a tömeg azonban ne hamis jelszavakat hangoztató és csak önhatalmukat biztosítani akaró bukott vezérek után haladjon, hanem becsületes, nem politizáló, hanem dolgozó, nem proletárdiktatura létesítésén, hanem a munkásság *igazi* érdekeinek megvédésén fáradozó férfiak után.

A pénz urainak hatalmaskodását nem tűri, nem tűrheti az állam sem, ha a szociális bajok megszüntetését szíven viseli.

Míg a törvényhozás nem hívja életre a munkáskamarák intézményét, addig a vitás kérdések elintézését, mely a munkaadók és munkásaik között előadódik, semleges elnök vezetése alatt álló döntő bíróságra kellene bízni, melyben a munkaadók és munkások képviselői egyenlő számban ülnének.

Ez a döntőbíráóság módot adna rá, hogy a munkások jogos bérköveteléseit érvényre juttassanak anélkül, hogy ez veszélybe döntene a vállalatot, aminek szomorú példáit láttuk a közeli hónapokban és kikerülhetővé tenné azt, hogy a munkásság bérkövetelése miatt sztrájkokat legyen kénytelen rendezni, ami gyenge lábon álló gazdasági életünkre katasztrófális hatása lehetne.

Fekete Pál.

Megmutatjuk a helyes utat,
 hogy többletkiadás nélkül miként gyarapíthatja nyereségét
 és emelheti forgalmát!
 Közöltesse lapjainkban az ide felragasztott apróhirdetést!

Hogy miért?

1.	2.	3.	4.	5.
mert	mert	mert	mert	mert
a	intelligens ember asztaláról nem hiányzik a	állandóan legalább	a	mindenben csa- lódhat, csak
SZINHÁZ	TÁRSA-	50.000	NEMZETI-	a
és	SÁG	háziasszony ol- vassa a	SPORT	KIS-
DIVAT	HÁZ-	HÁZ-	egy csapásra meg- hódította a nagy- közönséget és min- den számát a leg- nagyobb tömeg	KRÓNKA
ez az elevenül szerkesztett pom- pás hetilap minden száma legalább	az előkelő közön- ség e régi, paza- rul kiállított, ele- gáns hetilapja. Az ezen elter- jedt lapban meg- jelenő minden hir- detés	TARTÁS	mohó	pompás hetilapban megjelenő hirde- tések sikerében nem!
50.000	várakozáson	magyar asszonyok lapját. Ez a kitünően szerkesztett, 22 év óta fennálló asz- szonyújság el van terjedve az or- szágban.	érdeklődésel	Hirdetési rovata eredményt illető- leg az újságrek- lámok élén áll, már egyszeri hir- detés
vásárlóképes em- ber kezében fordul meg és így nagyon természetes, hogy apróhirdetés rova- ta a legelső helyen áll az eredményt illetőleg.	felüli	Hirdetési rovata elsőrangú, a hir- detőt a nem min- dennapi siker készíteti az állandó hirdetésre.	várja.	busás
	eredményre		Hirdetések ezen elterjedt lapban felette nagy	kamatot
	vezet.		sikert hoznak.	hoz.

Mind az öt lapnál az apró-
hirdetések díját a szavak szá-
ma szerint számítjuk, minden
szó 80 fillér.

Ime egy példa az apróhirde-
tés közlési díjának kiszámítá-
sára. (A szavak összeolvasása
számokkal van jelezve.)

Mind az öt lapnak kiadóhivatala: VII., Károly-körut 3. sz. (SZINHÁZ és DIVAT szalónja.)

PÉLDA :

Ha valami eladni valója
 1 2 3 4
 van, gyorsan értékesít-
 5 6 7
 heti, ha hirdet a „Ház-
 8 9 10.
 tartás“-ban.
 11

Összesen 11 szó. Ezen hir-
detés beiktatása tehát 11×80
fillérbe, vagyis 8 korona 80 fil-
lérbe kerül.

Ezen módon könnyen kiszá-
mithatja mindenki a közlési
díját előre s minden tévedést
elkerül.

A hirdetési díjak minden
egyik közlés után számíto-
dnak tekintet nélkül arra, hogy
hányszor kívánja a megren-
delő a beiktatást.

Apróhirdetések kivétel nél-
kül előre fizetendőek.